

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “ การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคสุราไทย และสุราต่างประเทศ ของประชาชน ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ” ได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีลำดับขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นประชาชนที่บริโภคสุราไทย และสุราต่างประเทศ ที่มีอายุระหว่าง 19-60 ปี ที่มีอำนาจซื้อ และอายุเกิน 18 ปี (กฎหมายกำหนดห้ามจำหน่ายสุราให้แก่เยาวชนที่อายุไม่ถึง 18 ปี) ทั้งเพศชาย และเพศหญิง ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่าง เลือกรมาจากประชากรที่เป็นผู้บริโภครสุราไทย และสุราต่างประเทศ ที่มีอายุระหว่าง 19-60 ปี ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งจากข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวนประชากรกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือน มกราคม พ.ศ. 2548 ระบุว่า

(1) กรุงเทพมหานคร มีเขตการปกครอง จำนวน 50 เขต มีจำนวนประชากรที่มีอายุระหว่าง 19-60 ปี จำนวน 3,545,359 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 1,668,385 คน และเพศหญิง จำนวน 1,876,974 คน

(2) จังหวัดนนทบุรี มีเขตการปกครอง 6 อำเภอ มีจำนวนประชากรที่มีอายุระหว่าง 19-60 ปี จำนวน 601,468 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 278,130 คน และเพศหญิง จำนวน 323,338 คน

(3) จังหวัดปทุมธานี มีเขตการปกครอง 7 อำเภอ มีจำนวนประชากรที่มีอายุระหว่าง 19-60 ปี จำนวน 493,345 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 233,244 คน และเพศหญิง จำนวน 260,101 คน

(4) จังหวัดสมุทรปราการ มีเขตการปกครอง 6 อำเภอ มีจำนวนประชากรที่มีอายุระหว่าง 19-60 ปี จำนวน 662,400 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 316,662 คน และเพศหญิง จำนวน 345,738 คน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากร ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ที่มีอายุระหว่าง 19-60 ปี มีจำนวนรวม 5,302,572 คน แต่ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะผู้ที่บริโภคสุราไทย และสุราต่างประเทศเท่านั้น ดังนั้นการสุ่มตัวอย่างจึงไม่ทราบความน่าจะเป็น (nonprobability) จึงใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดย Yamane (สุวรรณา ชูโชติ, 2541:92) โดยคิดขนาดของความคลาดเคลื่อน (e) ร้อยละ ± 5 สัดส่วนของประชากร (p) เป็น 0.5 และมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi stage sampling) ซึ่งมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

(1) ผู้วิจัยจะทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีกำหนดโควตา (quota sampling) โดยกำหนดโควตา จำนวนตัวอย่างจากเขตการปกครอง เขตละ 50 ตัวอย่าง รวม 8 เขต เป็นจำนวนตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

(2) เลือกเขตที่จะทำการสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดว่าทุกเขต ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ไม่มีความแตกต่างกันในด้านของข้อมูล และลักษณะของประชาชน โดยให้โอกาสถูกเลือกเป็นตัวแทนของประชากรมีเท่า ๆ กัน จึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากให้เหลือ 8 เขต จาก 69 เขตการปกครอง ได้แก่ เขตบางกอกน้อย เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตจตุจักร อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อำเภอธัญบุรีจังหวัดปทุมธานี อำเภอพระประแดง และ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

(3) เมื่อได้เขตการปกครองที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยคัดเลือกสถานที่ย่านชุมชน ศูนย์การค้า ร้านจำหน่ายสุรา ร้านอาหาร ที่คาดว่าจะพบกลุ่มเป้าหมาย จำนวนมาก ด้วยวิธีการเจาะจง (purposive sampling)

(4) เมื่อได้สถานที่เก็บตัวอย่างแล้ว ทำการคัดเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการเจาะจง (purposive sampling) โดยเจาะจงเฉพาะผู้ที่บริโภคสุราไทย และสุราต่างประเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคสุราไทย และสุราต่างประเทศเป็นแบบสอบถาม เรื่องพฤติกรรมการบริโภค และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคสุราไทย และสุราต่างประเทศ แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ มีจำนวน 4 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคสุราของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีจำนวน 7 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 3. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคสุรา ด้านผลิตภัณฑ์ ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีจำนวน 7 ข้อ ดัดแปลงจากแบบสอบถามของ กนกนภา เกิดอินทร์ จากงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริโภคเบียร์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคเบียร์ ของนักเรียนนักศึกษา ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า(rating scale)

ตอนที่ 4. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคสุรา ด้านปัจจัยส่วนบุคคล (ทัศนคติ) ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีจำนวน 5 ข้อ ดัดแปลงจากแบบสอบถามของ กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล จากงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย ในกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า(rating scale)

ตอนที่ 5. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคสุรา ด้านสภาพแวดล้อมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีจำนวน 6 ข้อ ดัดแปลงจากแบบสอบถามของ กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล จากงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย ในกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า(rating scale)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เนื้อหา ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภค กลยุทธ์ และส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยจูงใจผู้บริโภค รวมถึงแบบสอบถามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสุราเพื่อสร้างแบบสอบถาม
2. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างเครื่องมือ
3. สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยสอบถามครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดการวิจัย
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอประธานกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ และกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเพื่อให้แบบสอบถามครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดการวิจัย
5. ทำการปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทำการทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน เพื่อทดสอบความเที่ยงตรง (validity) และความน่าเชื่อถือ (reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาความเชื่อมั่นจากการใช้ ค่าแอลฟา (α) ของ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82
7. ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของเครื่องมือก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดอบรมทีมงานผู้ช่วย จำนวน 3 คน เพื่อให้ทราบขั้นตอนและรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ และแยกการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปตามแหล่งชุมชนต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งผู้ศึกษาและผู้ช่วย ได้ชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ตอบแบบสอบถามถึงความสำคัญในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้บริโภคสุราไทย และสุราต่างประเทศ ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเวลากลางวัน ถึงเวลาเย็น จนครบจำนวน 400 ชุด โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ ธันวาคม พ.ศ. 2548 ถึง มกราคม

พ.ศ.2549 โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกโดยวิธีพิเศษ แบบเจาะจง (purposive sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม และนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการเปลี่ยนแปลงสภาพข้อมูล ให้อยู่ในรูปแบบที่สะดวกต่อการนำไปประมวลผลหรือวิเคราะห์ ประกอบด้วย การลงรหัส (coding) และการแปรสภาพข้อมูล (transforming)

2. ทำการประมวลผลข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมการวิเคราะห์สถิติด้วยคอมพิวเตอร์ ดังนี้

2.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานพฤติกรรมกรรมการบริโภคสุราไทย และสุราต่างประเทศ ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ จำนวน สถิติ และร้อยละ

2.2 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคสุราไทย และสุราต่างประเทศ ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ทำการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ จำนวน สถิติ และร้อยละ ความถี่ และค่าเฉลี่ย

วัดระดับความสำคัญ หรือความเห็นด้วยของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ด้วยมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert's scale) ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

มากที่สุด	กำหนดให้คะแนน	5
มาก	กำหนดให้คะแนน	4
ปานกลาง	กำหนดให้คะแนน	3
น้อย	กำหนดให้คะแนน	2
น้อยที่สุด	กำหนดให้คะแนน	1

กำหนดช่วงคะแนนเพื่อวิเคราะห์ผลการแปลความหมายในแต่ละระดับความสำคัญ หรือความเห็นด้วย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100)

ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญหรือความเห็นด้วย
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

2.3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคสุราไทยและสุราต่างประเทศ ตามคุณลักษณะของประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test statistic) และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว(one-way analysis of variance) ใช้สถิติทดสอบค่าเอฟ (f-test statistic) และวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ที่แตกต่างของพฤติกรรมการบริโภคสุรา โดยใช้วิธี least significant difference (LSD)